

“La Roma dels Borja actual són els Estats Units, i el papa, Bush”

Els gats es passegen pel despatx que dóna a l'avinguda Daumesnil del districte dotzè de París. Alejandro Jodorowsky, ara amb setanta-set anys, acaba d'arribar d'un estiu a Formentera i no para de rebre trucades pels homenatges coincidint amb la restauració de les seves pel·lícules mexicanes *El Topo* i *La Montaña Sagrada*, de principi dels anys setanta i que s'havien quedat com a films de culte.

— Per què es va interessar per la història dels Borja?

— Si llegeixes el meu llibre *El Mestre i les Magues* (Columna, 2005), parlo d'una actriu mexicana que es deia La Tigresa, l'amant del president de la República, Gustavo Díaz Ordaz, a final dels anys seixanta. Em va portar problemes perquè després vaig muntar l'obra de teatre *Lucrècia Borja* i ella volia fer el paper com a puta nacional. Anys més tard, quan em van dir que Manara volia treballar amb mi —la qual cosa m'honora perquè és tan bo com Moebius—, se'm va acudir de proposar-li aquest tema basat a Roma. Em vaig llançar a fer l'obra amb el secret interès de mostrar els inicis de l'Església, quines són les arrels d'un papa. És curiós que el que hauria de ser la institució més pura del món comenci amb un grup de mafiosos i gànsters. No és per casualitat que Mario Puzo s'hi inspirés per escriure *El Padrí*, perquè hi va veure la primera màfia familiar.

— Entén l'època dels Borja com a acte fundacional de l'Església com a estat modern?

— Si jo et parlo castellà és a causa dels Borja. Va ser Alexandre VI, en la polèmica entre Espanya i Portugal, qui va posar els límits al sud de Llatinoamèrica. Vaig néixer a Xile, que li havia tocat l'espanyol. A més, crec que la història correspon també a l'època actual.

— Ho diu perquè entre la publicació del primer i el segon lliurament es va morir Joan Pau II i va ser escollit Benet XVI?

Alejandro Jodorowsky (Xile, 1929) és l'autor, amb el dibuixant Milo Manara, de la saga en còmic 'Borgia', de la qual ja s'han publicat dos lliuraments ('Sangre para el Papa' i 'El poder y el incesto'), publicats per Norma.

— Em refereixo més concretament que es tracta d'un període de canvi, de reunificació d'Itàlia, amb l'afirmació de l'Església, amb l'assassinat, el joc polític, com ara. No l'Església, sinó els Estats Units. La Roma actual és els Estats Units, i el papa, Bush.

— És una comparació d'imperis...

— Abans, en nom de déu, es compraven bules per entrar al paradís i espantar-te. Ara, déu és el dòlar, el diner. Els cardenals són els industrials.

— I, en aquesta comparació, qui hi surt guanyant?, Roderic Borja o Georges W. Bush?

— No es pot dir que Roderic Borja

PROGRAMACIÓ SETMANA DE LA FESTA DEL 9 D'OCTUBRE

D'OCTUBRE
Muro 2006

FULLES A LA TARDOR

DIMARTS, DIA 3 D'OCTUBRE

• Presentació de llibre *Havanera de Francesc Bodi* (premi Alfons El Magnànim 2005), a les 20.30 hores a la Sala d'Audiovisuals del Centre Social Matzem.

• **Rock en Valencià** amb l'actuació d'Asgarracmats, Buskant i T-34, a les 23.30 hores al Recinte Firal.

DISSABTE 7 D'OCTUBRE

• **CONEX EL PAÍS. Vista cultural a Novelda** (Casa Museu Modernista) i a **Manóvar** (Casa Museu Azorin). Eixida a les 9.30 hores des de l'Antiga Estació del Ferrocarril de Muro.

DIUMENGE, DIA 8 D'OCTUBRE

• **Manifest per la llengua i la cultura valenciana.**
• **Concert del 9 d'Octubre de la Unió Musical de Muro**

DILLUNS, DIA 9 D'OCTUBRE

• **Cros Popular**, a les 10.30 hores.
• **Parc infantil**, a partir de les 11.30 fins les 14.30, i de 16.30 a 18.30 hores a l'aparcament del Bata.
• **Concurs de Paelles**, a les 14.00 hores al parc del Bata.
• **Actuació del grup Calabruix** (ball folk), a les 16.30 hores al parc del Bata.

DIMÈCRS, DIA 4 D'OCTUBRE

• Presentació de llibre *L'estrep de Joan Olivares* (premi de narrativa *Andròmina de la XXXIV edició dels Premis Octubre 2005*), a les 20.30 hores a la Sala d'Audiovisuals del Centre Social Matzem.

DIJOUS, DIA 5 D'OCTUBRE

• **Debat obert a la participació, Pensant en clau comarca del llibre** *El comtat: diagnòstic territorial i estratègies de futur de Jordi Torro Santonja*, a les 20 hores a la Sala d'Audiovisuals del Centre Social Matzem

DIVENDRES 6 D'OCTUBRE

Exposicions d'arts plàstiques:
• **Inauguració de l'Exposició Permanent**, inauguració de l'Exposició *Col·lectiva 7a Edició de l'Art d'Ad*,

triomfi perquè es mor de cop. És un projecte frustrat, com la mort d'Alexandre el Gran, com la de Napoleó, la de Hitler... Jo diria que hi ha la força fosca, de l'inconscient, repetitiva i negativa, que s'enfronta amb les forces del futur, que són lluminoses i lluiten fins que la primera acaba ensorrant-se.

—Però l'Església no va entrar en un període de decadència després d'Alexandre VI?

—L'Església vol, però no és l'ama del món. Ho intenten organitzacions com l'Opus Dei, però la gent ja no obeeix. La moral catòlica actual només la segueix una minoria. A Espanya, per exemple, l'Església, si compta, deu ser pel seu poder econòmic, no pel diví. A ningú no li fa por que li diguin que perdrà el paradís i se n'anirà a l'infern. A més, han sorgit coses com la cienciologia, el Dalai lama, aquest gran comerciant que cobra 300 dòlars per l'entrada a una conferència...

—Malgrat que vostè va rebre educació d'un monjo budista?

—És un cas molt estrany, perquè el Dalai lama es presenta com una estrella del rock, igual com en l'època dels Borja.

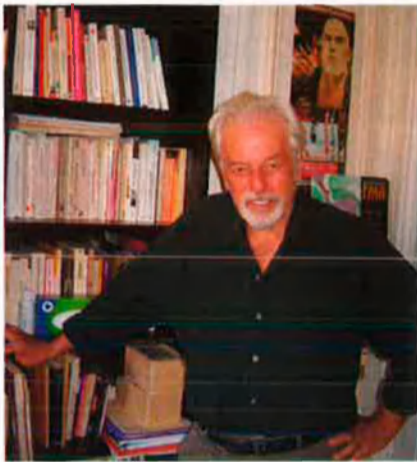
—En l'època dels Borja, però, hagués pogut publicar aquest còmic?

—[Riu.] És clar que no. M'haguessin cremat! Però tu tampoc no haguessis pogut fer aquesta entrevista.

—Això no vol dir que vostè no senti atracció pels personatges Borja.

—M'encanten perquè són el millor de la seva època. El papa va aconseguir detenir el rei de França quan va envair Itàlia, en direcció a Nàpols, presentant-li els caps de dos sants. L'altre es va agenollar davant seu i ho va acceptar. Era un formidable polític, que va pensar molt bé com utilitzar el pànic a l'infern. I m'encanta Lucrecia Borja i Cèsar.

—Quants lliuraments tenen previstos?

—En principi, quatre. Un llibre triga un any a fer-se, com una pel·lícula. En farem quatre, però a la meua manera. Els dos primers capítols són de 56 pàgines. I, el tercer (que apareixerà cap al maig de l'any que ve), serà d'unes 80. El quart ja l'he enviat.

—Fins a quin punt, la seva, és una versió lliure?

—M'he basat en la història, però he intentat no repetir Mario Puzo ni altres llibres sobre els Borja [ens ensenya el de Vázquez Montalbán *O Cèsar o nada*]. Fins i tot, Apollinaire va escriure un Borja.

—Es permet llicències?

—Tot és llegenda. Es parteix d'això. És el cas de l'incest. Segons la llegenda, Lucrecia era l'amant de Cèsar (el seu germà) i del seu pare (el papa). En Joan, l'altre germà, hi ha qui el pinta com un gran conqueridor i Don Joan i hi ha qui el presenta com a homosexual. A mi em va semblar més interessant agafar la segona versió. Amb Lucrecia tenia l'elecció entre víctima o còmplice. Jo la vaig escollir com a còmplice.

—Maquiavel?

—També hi és, com a bon conseller. Però en un còmic no et pots estendre

gaire sobre Maquiavel perquè és un filòsof. I hi ha Botticelli, perquè Manara n'és un gran admirador. Em va demanar que inventés una vinyeta cremant un quadre seu, seguint el monjo Savonarols, a Florència. I ell hi posa la cara del pintor. Miquel Àngel no surt perquè me n'hagués hagut d'anar a Milà.

—De quina manera creu que influeix el fet que els Borja, a nivell històric, vinguin de València?

—Està confirmat que Cèsar participava en curses de braus, al mateix Vaticà. La gran ràbia contra aquest papa és que era espanyol, català... Però això els va donar una gran força.

—Què fa que portin tan lluny el poder eclesiàstic?

—La seva família ja estava instal·lada a Roma amb el papa Calixt III (Alfons Borja). Roderic Borja disposava d'aquest esperit combatiu. L'esperit italià era més de joc, superficial. I aquí van arribar els assassins.

—I la qüestió endogàmica?

—Roderic va voler crear un regne, amb la religió com a poder del món. En aquella època, encara no hi havia l'Índia ni l'Orient. El món era Europa. Volia ser l'amo. És la primera família que es planteja un papa amb fills.

—Amb Manara, vostè no hi parla directament, si no a través d'un intermediari.

—Hi he parlat dues vegades, però Manara és una persona que no parla. És algú molt refinat, un artista, jo crec que és tímid. Parla poc, però és respectuós. El que jo li dono és sagrat. No hi ha cap discussió. La història és la meua responsabilitat. I el dibuix, la seva.

—Però, com respon a les seves històries?

—Va fer una exposició d'aquests dibuixos en un museu de Roma. La resposta està en els bons dibuixos que envia. Ell era un dibuixant que havien explotat amb el dibuix purament eròtic, i se'm va acudir que, l'històric, li podria atorgar una altra dimensió. Pensava que Manara no solament havia de concentrar-se en el sexe, sinó que podia expressar la violència. El podia renovar. Prova d'això és que ell mateix es fa els colors, una cosa no habitual en els còmics.

Vicenç Batalla